

ΚΑΤΑ ΤΟΚΙΖΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ

Επίκαιρη ομιλία του Αγίου Γρηγορίου Νύσσης Ως απάντηση στους σύγχρονους τοκογλύφους δανειστές εν μέσω οικονομικής κρίσεως...

Η ομιλία του Αγίου Γρηγορίου Νύσσης μαζί με άλλες δύο εμπνευσμένες ομιλίες του «περί ευποιΐας» αποτελούν μια «τριλογία» με την οποία καυτηριάζει την αναισθησία της απληστίας που κυριεύει τους πλουσίους, ενώ ειδικότερα κατακρίνει τους τοκογλύφους δανειστές, οι οποίοι πίνουν το αίμα και κατατρώγουν τις σάρκες των ανήμπορων να αντιδράσουν δανειοληπτών τους. Παρόμοιου περιεχομένου ομιλία έχει γράψει και ο μεγάλος αδελφός του, Αρχιεπίσκοπος Καισαρείας Άγιος Βασίλειος.

Η ομιλία αυτή υπό τον τίτλο «Κατά των τοκιζόντων», δηλαδή κατά των τοκογλύφων δανειστών, καθίσταται ιδιαίτερα επίκαιρη στους χαλεπούς καιρούς της γενικότερης πνευματικής, κοινωνικής και οικονομικής κρίσεως που βιώνει η Ελλάδα.

Οι σύγχρονοι δανειστές της Ελλάδος καθημερινώς στραγγαλίζουν την ελληνική κοινωνία μέσω του δανεισμού, που είναι τοκογλυφία με τη «βούλα» και την υπογραφή της δήθεν νομιμότητας των «εταίρων» μας. Ο Άγιος Γρηγόριος Νύσσης έγραψε πριν από 16 αιώνες την ομιλία αυτή, αλλά είναι ωσάν να εγράφη σήμερα. Η ομιλία του ιερού Πατρός έχει ως εξής: «Εσύ όμως προς τον οποίο απευθύνεται ο λόγος, όποιος κι αν είναι, την καπιλική συμπεριφορά... εγκατάλειψε την πλεονεξία και τους τόκους και πήγαινε με το μέρος της φιλοπτωχίας. Απ' αυτόν που θέλει να δανειστεί από σένα, μη γυρίσεις το πρόσωπο. Εξαιτίας της φτώχειας του σε ικετεύει και κάθεται συνέχεια στην πόρτα σου. Είναι άπορος και καταφεύγει στο δικό σου πλούτο για να τον βοηθήσει στην ανάγκη του. Εσύ όμως κάνεις το αντίθετο. Εσύ ο σύμμαχος γίνεσαι εχθρός. Δεν τον βοηθάς, ώστε και από την ανάγκη που τον πιέζει ν' απαλλαγεί και σ' εσένα να ξοφλήσει το δάνειο, αλλά κερδίζεις από αυτόν που βρίσκεται σε δυσχέρεια, απογυμνώνεις περισσότερο το γυμνό, ξανατραυματίζεις τον τραυματισμένο, προσθέτεις υποχρεώσεις στις υποχρεώσεις και λύπες στις λύπες.

Αυτός που δέχεται χρήματα, με τον τόκο τους παίρνει προκαταβολή για πενία και με πρόσχημα την ευεργεσία βάζει την καταστροφή στο σπίτι του. Όπως δηλαδή σ' έναν που υποφέρει από πυρετό και καίγεται απ' αυτόν, που διψά υπερβολικά και με αγωνία ζητά νερό, αυτός που του δίνει από φιλανθρωπία τάχα κρασί ευχαριστεί βέβαια για λίγο εκείνον που πίνει από το ποτήριο, ενώ όταν περάσει λίγη ώρα προκαλεί στον άρρωστο φοβερό και δέκα φορές υψηλότερο πυρετό, έτσι κι αυτός που δανείζει στον φτωχό χρήματα με τόκο δεν θεραπεύει την ανάγκη, αλλά επιτείνει την συμφορά.

Μη ζήσεις λοιπόν ζωή μισάνθρωπη με προκάλυμμα τη φιλανθρωπία ούτε να γίνεις γιατρός που δολοφονεί, που έχεις βέβαια εξαιτίας της επιστήμης του, επιδιώκεις όμως συνειδητά την απώλεια εκείνου που σου εμπιστεύθηκε τον εαυτό του. Είναι αργή και επιθυμεί το περισσότερο η ζωή εκείνου που τοκίζει. Δε γνωρίζει τον κόπο της καλλιέργειας της γής, την επινοητικότητα του εμπορίου, και κάθετα στο ίδιο μέρος τρέφοντας θηρία στο σπίτι του. Θέλει όλα να φυτρώνουν χωρίς να σπείρει και να οργώσει. Αλέτρι που έχει την πέννα του, χωράφι του το χαρτί, σπόρο το μελάνι, βροχή τον χρόνο που του αυξάνει χωρίς να γίνεται αντιληπτό την επικαρπία των χρημάτων, και δρεπάνι είναι η απαίτησή του. Αλώνι του είναι το σπίτι, όπου λιανίζει τις περιουσίες των θλιβομένων.

Όλα τα βλέπει σαν δικά του. Εύχεται να έχουν οι άνθρωποι ανάγκες και συμφορές για να καταφύγουν υποχρεωτικά σ' αυτόν. Μισεί εκείνους που αρκούνται στα εισοδήματά τους κι όσους δεν δανείζονται τους θεωρεί εχθρούς. Κάθετα με τις ώρες στα δικαστήρια για να βρεί ποιόν πιέζουν οι απαιτητές του κι ακολουθεί τους εισπράκτορες των φόρων, όπως οι γύπες τους στρατούς κατά τον πόλεμο.

Περιφέρει το πορτοφόλι του και δείχνει σ' αυτούς που πνίγονται το δόλωμα που θα τους πιάσει, ώστε βλέποντάς μ' ανοιχτό στόμα εξαιτίας της ανάγκης τους, να καταπιούν μαζί και το αγκίστρι των τόκων. Μετρά καθημερινά τα κέρδη του και η επιθυμία του δε χορταίνει. Στενοχωριέται με το χρυσάφι που έχει στο σπίτι του, επειδή κείται άνεργο και άγονο. Μιμείται τους γεωργούς, που σπέρνουν ευθύς αμέσως από τις θυμωνιές του θερισμού. Πήρε, δεν έδωσε. Δεν δίνει άνεση στον ταλαίπωρο χρυσό, αλλά τον μεταφέρει από χέρια σε χέρια.

Βλέπεις τον πλούσιο να μην έχει συχνά στο σπίτι του ούτε ένα νόμισμα, αλλά οι ελπίδες του είναι στα χαρτιά, όλη η κατάστασή του στα συμβόλαια, δεν έχει τίποτε και κατέχει τα πάντα... δίνει τα πάντα σ' αυτούς που του ζητούν όχι από φιλάνθρωπη διάθεση, αλλά από φιλάργυρους υπολογισμούς. Προτιμά μια πρόσκαιρη στέρηση για να δουλέψει ο χρυσός του και να γυρίσει κατάκοπος με τους μισθούς του. βλέπεις πως η ελπίδα του μελλοντικού κέρδους αδειάζει το σπίτι και κάνει τον βαθύπλουτο πρόσκαιρο ακτήμονα.

Και ποια είναι η αιτία αυτού του πράγματος; Το γραμμένο χαρτί, το ομόλογο εκείνου που βρέθηκε σε ανάγκη. Θα τα δώσω σε εργασία, θα πληρώσω μαζί με τον τόκο. Κι έπειτα ο χρεώστης, επειδή τυγχάνει και άπορος, γίνεται αξιόπιστος του χαρτιού... Λογικέψου άνθρωπε. Μην προσβάλλεις τον Θεό ούτε να τον θεωρήσεις λιγότερο τίμιο από τους τραπεζίτες, που όταν σου εγγυηθούν τους πιστεύεις τυφλά. Δώσε σε εγγυητή που δεν πεθαίνει, πίστεψε ένα πιστοποιητικό που δεν μπορούν να

το κλέψουν ούτε να το σκίσουν. Μη ρωτήσεις τι δουλειά κάνει, αλλά πρόσφερε την ευεργεσία χωρίς μικροϋπολογισμούς και θα δείς τον Θεό να σου αποδίδει την χάρη με το παραπάνω... ο Θεός πολλαπλασιάζει την ανταμοιβή σε όσους σε όσους ξοδεύουν και ευεργετούν με ευσέβεια... ο υπερβολικά αδιάντροπος δανειστής κουράζεται για να διπλασιάσει το κεφάλαιό του, ενώ ο Θεός αυτόματα ανταποδίδει εκατονταπλάσια σε όποιον δεν στενοχωρεί τον αδελφό του.

Πίσταψε λοιπόν στον Θεό που σε συμβουλεύει και θα πάρεις τόκους όχι αμαρτωλούς. Γιατί με αμαρτωλές μέριμνες λιώνεις μετρώντας τις μέρες και τους μήνες με κουκιά, σκέφτεσαι το κεφάλαιό σου, ονειροπολείς την αύξηση, φοβάσαι την προθεσμία, μήπως περάσει άκαρπη θέρος βαρεμένο χαλάζι. Ο δανειστής παρατηρεί με προσοχή τις πράξεις του χρεώστη του, τις απουσίες, τις κινήσεις, τα ταξίδια, τις συναλλαγές του. Κι αν έλθει κάποια δυσάρεστη είδηση, ότι ο τάδε έπεσε σε χέρια ληστών ή από κάποια ατυχία η ευπορία του έγινε φτώχεια, κάθεται με δεμένα χέρια, στενάζει συνεχώς, συχνά κλαίει, ξεδιπλώνει το χρεωστικό, μέσα στα γραπτά του τον χρυσό του, βάζοντας μπροστά του το συμβόλαιο σαν να είναι τα ρούχα του παιδιού του που έχασε. Ο πόνος του γίνεται εντονότερος. Αν πάλι το δάνειο είναι ναυτικό, κάθεται στις ακρογιαλιές, ψάχνει από πού θα φυσήξουν οι άνεμοι, ρωτά ακατάπαυστα εκείνους που καταπλέουν μήπως κάπου για ναυάγιο, μήπως κινδύνεψαν στο ταξίδι τους. Ματώνει η ψυχή του, όταν δει την θάλασσα ν' αγριεύει, βλέπει όνειρα, βλέπει η ψυχή του φαντάσματα από τις φροντίδες της ημέρας. Σ' αυτόν λοιπόν πρέπει να πούμε. Σταμάτησε, άνθρωπε, αυτήν την επικίνδυνη μέριμνα, άφησε την προσμονή που σε λιώνει, μη καταστρέφεις το κεφάλαιο ζητώντας τόκους. Ζητείς εισόδημα και αύξηση του πλούτου σου κάνοντας κάτι παρόμοιο με εκείνον που θα ήθελε να πάρει θυμωνιές σιταριού από χωράφια που τα έκαψε η ξηρασία και ο καύσωνας, ή να πάρει άφθονα τσαμπιά από το αμπέλι έπειτα από χαλαζόπτωση ή ακόμα να γεννηθούν παιδιά από στείρα κοιλιά ή γάλα από γυναίκες που δε γέννησαν...

Εσύ όμως μη ζητάς τόκο από τον χαλκό και τον χρυσό, που είναι ύλες άγονες. Ούτε να εκβιάζεις τους πτωχούς να συμπεριφέρονται όπως οι πλούσιοι, να δίνουν επιπλέον σ' αυτόν που ζητά του κεφάλαιο. Μήπως δεν γνωρίζεις ότι η ζήτηση δανείου είναι ευπρόσωπη αίτηση ελεημοσύνης; Γι' αυτό και ο νόμος, η γραπτή προεισαγωγή της πίστεως απαγορεύει τον τόκο παντού.

Αλλά και η χάρη, που έχει πλεονάζουσα την πηγή της αγαθότητας, νομοθετεί την διαγραφή των οφειλών... πώς θα προσευχηθείς λοιπόν εσύ ο τοκογλύφος; Με ποια συνείδηση θα υποβάλλεις ένα ωφέλιμο αίτημα στο Θεό, εσύ που πάντοτε παίρνεις και δεν έχεις μάθει να δίνεις; Ή δεν ξέρεις ότι η προσευχή σου είναι υπόμνηση της μισανθρωπίας σου; Τι πράγμα έχεις συγχωρήσει και ζητείς να σε συγχωρήσει; Ποιόν ελέησες και καλείς τον ελεήμονα; Κι αν ποτέ δώσεις ελεημοσύνη, από πού τη δίνεις; Δεν τη δίνεις από την σκληρή και μισάνθρωπη κερδοσκοπία σου; Δεν είναι γεμάτη από τα δάκρυα και τους στεναγμούς των ξένων συμφορών; Αν ήξερε ο φτωχός από πού του δίνεις την «ελεημοσύνη», δεν θα δεχόταν, γιατί θα ήταν σαν να έτρωγε σάρκες αδελφικές και αίμα δικών του, και θα σου έλεγε ένα λόγο γεμάτο από φρόνηση και θάρρος. «Μη μου δώσεις, άνθρωπε, να γευθώ

δάκρυα αδελφικά, μη δώσεις στον φτωχό ψωμί που έγινε από στεναγμούς των ομοίων με μένα φτωχών. Επίστρεψε στον όμοιό μου αυτό που πήρες άδικα, και εγώ θα σου ομολογήσω την χάρη.

Τί ωφέλεια άραγε δίνεις όταν κάνεις φτωχούς πολλούς και ικανοποιείς έναν; Αν δεν υπήρχε το πλήθος των τοκιστών, δεν θα υπήρχε το πλήθος των φτωχών. Διάλυσε, άνθρωπε, την συμμορία σου και θα αποκτήσουμε όλοι αυτάρκεια. Όλοι κατηγορούν τους τοκιστές και δεν θεραπεύεται το κακό ούτε από τον νόμο ούτε από τους προφήτες ούτε από τους ευαγγελιστές. Όπως το λέει ο θεσπέσιος προφήτης Αμώς: «ακούστε εσείς που συντρίβετε το πρωί το φτωχό και καταδυναστεύετε τους φτωχούς επάνω στη γή, εσείς που λέτε πότε θα περάσει ο μήνας, να κάνουμε νέα συναλλαγή; Γιατί ούτε οι πατέρες δοκιμάζουν δοκιμάζουν για την γέννηση των παιδιών τους, όσο χαίρονται αυτοί που τοκίζουν όταν συμπληρώνονται οι μήνες».

Αποδίδουν στην αμαρτία ωραίο όνομα, ονομάζοντας το κέρδος δήθεν ως φιλανθρωπία. Είναι όμως φιλανθρωπία; Μήπως η καταβολή του τόκου δεν διαλύει σπίτια, δεν εξανεμίζει πλούτη κάνοντας εκείνους που γεννήθηκαν μέσα σ' αυτά να ζούν χειρότερα από τους δούλους; Μικρή ευχαρίστηση προκαλεί στην αρχή και οδηγεί τη ζωή σε πικρό τέλος. Είναι όπως τα πουλιά, που θέλουν να τα πιάσουν οι κυνηγοί. Χαίρονται όταν τους ρίχνουν σπόρους και τους αρέσει και συνηθίζουν να πηγαίνουν σ' εκείνα τα μέρη, όπου βρίσκουν άφθονη τροφή, λίγο αργότερα όμως πεθαίνουν πιασμένα στις παγίδες. Έτσι και αυτοί που παίρνουν δάνεια με τόκους, ευπορούν λίγο καιρό και ύστερα χάνουν και το ίδιο το πατρικό σπίτι.

Η ευσπλαχνία εκτοπίζεται από τις ψυχές των μιαρών και φιλάργυρων και βλέποντας το ίδιο το σπίτι του οφειλέτη τους να εκτίθεται προς πώληση δεν συγκινούνται, αλλά βιάζουν όσο μπορούν τη δημοπρασία, ώστε, αφού πάρουν το ταχύτερο τα χρήματά τους, να δεσμεύσουν με το δανεισμό τους κάποιον άλλο δυστυχημένο, όπως συμβαίνει με τους ικανούς και αχόρταγους κυνηγούς.

Αυτοί κυκλώνουν μία κοιλάδα με τα δίχτυα τους και, αφού συλλάβουν όλα τα ζώα που θα βρεθούν εκεί, μεταφέρουν τα στειλιάρια στο γειτονικό φαράγγι κι απ' αυτό σε άλλο και σε τέτοιο σημείο, μέχρι που ν' αδειάσουν τα βουνά από τα θηράματα. Με ποιά μάτια λοιπόν ο άνθρωπος αυτός θα υψώσει τα μάτια του στον ουρανό; Και πώς ζητάς την άφεση των αμαρτιών;... πόσοι γι' αυτόν τον τόκο δεν βρέθηκαν κρεμασμένοι και πόσοι δεν έπεσαν στο ποτάμι και δεν έκριναν τον θάνατο ελαφρύτερο από τον δανειστή τους, αφήνοντας ορφανά τα παιδιά τους με κακή μητριιά την φτώχεια;

Οι τοκογλύφοι ούτε τότε λυπούνται το δυστυχημένο σπίτι, αλλά σύρουν τους κληρονόμους, οι οποίοι κληρονόμησαν ίσως μόνο το σχοινί της θηλειάς, κι απαιτούν χρήματα από αυτούς που βρίσκουν το ψωμί τους από ελεημοσύνη. Κι όταν, όπως είναι φυσικό, τους κατηγορούν για τον θάνατο του χρεώστη τους και κάποιιοι για να τους λυγίσουν αναφέρουν και τη θηλειά, ούτε κρύβονται από ντροπή γι' αυτό το δράμα ούτε καν συγκινείται η ψυχή τους, αλλά με χαιρέκακη διάθεση λένε λόγια αναιδή... πρέπει λοιπόν να πούμε σ' έναν από αυτούς: εσύ είσαι η ανάποδη γέννηση του φτωχού, εσύ και η κακή ανάγκη που επιβάλλουν τα άστρα. Αν του είχες ελαφρύνει την φροντίδα του και του είχες αφήσει ένα μέρος από το χρέος

του παίρνοντας ένα μέρος μονάχα χωρίς πίεση, δε θα μισούσε τη βασανισμένη ζωή ούτε θα γινόταν ο ίδιος δήμιος του εαυτού του. Με ποια μάτια άραγε θα αντικρίσεις στον καιρό της Ανάστασης αυτόν που σκότωσες; Θα φθάσετε και οι δύο ενώπιον του βήματος του Χριστού, όπου δεν βγαίνουν αποφάσεις για τόκους, αλλά γίνεται κρίση βίων.

Και τι θ' απαντήσεις στον αδέκαστο κριτή όταν θα κατηγορείσαι για όλα αυτά; Τότε θα σου έρθει και ανώφελη μεταμέλεια. Θ' αναστενάζεις βαριά και η κόλαση θα είναι αναπόφευκτη. Το χρυσάφι δεν θα ωφελήσει σε τίποτα, το ασήμι δε θα βοηθήσει και η επιστροφή των τόκων που έλαβες θα είναι πικρότερη από χολή. Αυτά δεν είναι λόγια απειλητικά, αλλά πράγματα αληθινά που επιβεβαιώνουν το δικαστήριο πριν το δοκιμάσουμε, και πρέπει να τα φυλάξει ο φρόνιμος και όποιος προνοεί για το μέλλον....

Εγώ όμως πρώτα κηρύττω και παραγγέλλω να δίνουν δωρεάν. Έπειτα προτρέπω και να δανείζουν, αλλά να δανείζουν χωρίς τόκους και αυξήσεις.... Γιατί είναι εξίσου ένοχος τιμωρίας κι αυτός που δε δανείζει κι αυτός που δίνει με τόκο, επειδή στον έναν αποδίδεται μισανθρωπία και στον άλλο συμπεριφορά εμπόρου... Είθε ο Θεός να τους δώσει μετάνοια...».